

Тиркеме 1

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин 2021-жылдын " " " № _____ буйругу менен бекитилди

**Мектеп окуучуларынын Республикалык олимпиадасы жөнүндө
ЖОБО**

1. Жалпы жоболор

Бул Жобо жалпы билим берүүчү предметтер боюнча мектеп окуучуларынын Республикалык олимпиадасынын (мында ары – Олимпиада) максаттарын жана милдеттерин, өткөрүү тартибин жана каржылоону, жалпы билим берүүчү предметтердин тизмесин, ошондой эле Олимпиаданын катышуучуларын, алардын укуктарын жана милдеттерин аныктайт, Олимпиаданын жыйынтыктарын бекитүүнүн тартибин жана Олимпиаданын жүзөгө ашырылышына жана байге ээлерин аныктоону белгилейт.

1.1 Олимпиаданын негизги максаттары болуп төмөнкүлөр саналат:

- өткөрдүү мектеп окуучуларын аныктоо, алардын билимин өркүндөтүүгө, чыгармачылык жөндөмүн жана талантына болгон кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзүү;
- Олимпиаданын жеңүүчүлөрүн даярдоочу жогорку квалификациялуу, чыгармачыл окутуучуларды аныктоо жана бекитүү;
- өткөрдүү балдарды тарбиялоого көмөк көрсөтүү.

1.2 Олимпиада жыл сайын сынак боюнча өткөн Көз карандысыз уюмду (мындан ары – Көз карандысыз уюм) менен бирге Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги (мындан ары – Министрлик), анын аймактык бөлүмдөрүнүн жана жалпы билим берүүчү уюмдары тарабынан өткөрүлөт. Республикалык олимпиаданы өткөрүүнүн тартиби ушул Жобо менен аныкталат.

1.3 Олимпиаданы уюштурууну жана өткөрүүнү координациялоону Республикалык уюштуруучулук органдарынын төрагасынын жетекчилигинде ишке ашырылат (мындан ары - Республикалык уюштуруу комитети).

1.4 Олимпиаданын II, III жана IV этаптарында жалпы методикалык жетекчиликти жана коштоону Көз карандысыз уюм ишке ашырат.

1.5 Олимпиаданын бардык этаптарын өткөрүүдөгү материалдык-техникалык камсыздоо жана финансылык камсыздоо колдоо уюштуруучулар тарабынан ишке ашырылат (Бул Жобонун 2.2.-п.).

1.6 Олимпиаданын II, III жана IV этаптары кийинки жалпы билим берүүчү предметтер боюнча өткөрүлөт: Кыргыз тилинде жүргүзүлгөн мектептер (класстар) үчүн кыргыз тили жана адабияты, окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептер (класстар) үчүн кыргыз тили жана адабияты, окутуу кыргыз тилинде жүргүзүлгөн мектептер (класстар) үчүн орус тили жана адабияты, окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептер (класстар) үчүн орус тили жана адабияты, англис тили, математика, информатика, физика, химия, биология, география, тарых.

Олимпиаданын I этабы үчүн кошумча жалпы билим берүүчү предметтердин тизмеси Олимпиаданын тиешелүү уюштуруучулары тарабынан бекитилет.

1.7 Олимпиаданын тапшырмаларын иштеп чыгуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 21-августундагы № 403 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын мектептик жалпы билим берүү стандарттарынын негизинде ишке ашырылат.

1.8 Олимпиаданын тапшырмаларын түзүүнүн негизги критерийлери:

- тапшырмалар кызыгуусу жогорку деңгээлде болгон окуучулардын белгилүү бир илимий жааттагы окуу жолдорун, билимдерди жаңы шарттарда колдоно билүү, талдоо, тапшырмаларды же көйгөйлөрдү чечүүгө карата өзүнчө мамилелерди баалай билүү, стандарттуу эмес чечимдерди табуу, жеке көз карашын далилдөө жана аныктоого багытталышы керек;
- татаалыраак тапшырмалар киргизилиши мүмкүн;
- тапшырмалар жооптордун кеңири диапозонуна, бир нече гипотезаларды түзүүгө, ар кандай аргументтерге жана окуучунун чыгармачылык мамилесин көрсөтүүнүн башка мүмкүнчүлүктөрүнө жол бериши мүмкүн;
- тапшырмалар ачык жана жабык түрдө болушу мүмкүн (жоопторун тандоо керек болгон тапшырмалар);
- II, III жана IV этаптар үчүн ачык тапшырмалар баалоонун так критерийлерине ээ болушу керек (ой жүргүзүүнүн өз алдынчалыгы жана ырааттуулугу, аргументтерди түзүү үчүн маалыматты билүү, далилдөө жана аргументтөө көндүмдөрү, чечимдин жаңылыгы бааланат);
- жабык түрдөгү суроолор жана тапшырмалар белгилүү бир процедураларды жана эрежелерди эске алуу жана (дистракторлорду камтышы керек, туура эмес жооптор жок болуш керек, бир маанилүү гана болушу керек) түздүшү керек;
- практикалык/лаборатордук/оозеки (мындар ары - практикалык) тапшырмалар окуучунун өзүнүн билимдерин өз алдынча практикада колдоно билүүсүн, милдеттерди коюуга жана аларды жаңы шарттарда чечүүнү билүү жөндөмдөрүн баалоого багытталышы керек.

мектептер боюнча тапшырмалар катышуучулардын бардык категориялары үчүн мазмуну боюнча бирдей предметтерди тереңдетип окуткан мектептердин жана кыргыз жана орус тилдеринде окуткан окуучулары үчүн (кыргыз тили жана адабияты боюнча олимпиадалык тапшырмалардан тышкары, ар бир предметтин окуучулары үчүн).

2. Олимпиаданы уюштуруу жана өткөрүү

2.1. Олимпиада окуу жылынын ичинде төрт этап менен өткөрүлөт:

- I этап - мектептик (ноябрь);

- II этап - райондук (декабрь). Аталган этап областтардын райондорунун, Бишкек шаарынын райондорунун жана райондук маанидеги шаарлардын денгээлинде өткөрүлөт;

- III этап - областтык (февраль). Аталган этап областтардын жана Бишкек, Ош шаарларынын денгээлинде өткөрүлөт;

- IV этап - республикалык (март).

Олимпиаданын II, III жана IV этаптары Министрлик тарабынан белгиленген мөөнөттө республика боюнча бир катар өткөрүлөт.

2.2. Олимпиаданын этаптарын уюштуруучулар болуп төмөнкүлөр саналат:

- I этап - жалпы билим берүүчү уюмдар (мектептер, гимназиялар, лицейлер жана окуу-тарбиялоо мекемелери);

- II этап - Министрлик, райондук/шаардык билим берүү бөлүмдөрү, Көз карандысыз уюм;

- III этап - Министрлик, областтык усулдук билим берүү борборлору/институттары, Бишкек жана Ош шаарларынын билим берүү башкармалыктары, Көз карандысыз уюм;

- IV этап - Министрлик, областтык усулдук билим берүү борборлору/институттары, Бишкек жана Ош шаарларынын билим берүү башкармалыктары, Көз карандысыз уюм;

2.3. Олимпиаданын I, II, III, IV этаптарын уюштуруу жана өткөрүү үчүн жоопкерчилик жалпы билим берүүчү мекемелердин администрациясына, райондук/шаардык билим берүү бөлүмдөрүнүн, областтык усулдук билим берүү борборлорунун/институттарынын, Бишкек жана Ош шаарларынын билим берүү башкармалыктарынын жана Министрликке жана Көз карандысыз уюмдарга жүктөлөт.

2.4. Олимпиаданын этаптарын даярдоо, уюштуруу жана өткөрүү үчүн төмөнкү органдар түзүлөт:

- I этап - мектептик уюштуруу комитети жана жалпы билим берүүчү уюмдун калыстар тобу;

- II этап - уюштуруу комитети, калыстар тобу, райондук/шаардык билим берүү бөлүмдөрүнүн методикалык комиссиясы, апелляциялык комиссия, Көз карандысыз уюм;

- III этап - областтык усулдук билим берүү борборлорунун/институттарынын жана Бишкек, Ош шаарларынын билим берүү башкармалыктарынын уюштуруу комитети, калыстар тобу, апелляциялык комиссия, Көз карандысыз уюм;

- IV этап - Республикалык уюштуруу комитети, республикалык калыстар тобу, апелляциялык комиссия, Көз карандысыз уюм.

2.5. II, III, IV этаптарында Олимпиада эки тур менен өткөрүлөт.

Биринчи тур - практикалык. Ал физика, химия, биология, география, тарых боюнча өткөрүлөт жана жазуу түрүндө таризделет.

Экинчи тур - теориялык. Ал информатикадан тышкары бардык предметтер боюнча жазуу түрүндө жүргүзүлөт. Информатика боюнча теориялык жана практикалык турлар жеке компьютерлерде жүргүзүлөт.

II этапта кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты боюнча практикалык тур жазуу жүзүндө практикалык иш түрүндө өткөрүлөт. Англис тилинде оозеки түрдө жүргүзүлөт (окуучулардын жооптору диктофонго жазылат).

III жана IV этаптарда кыргыз тили жана адабияты, орус тили жана адабияты, англис тили боюнча практикалык тур оозеки түрдө жүргүзүлөт (окуучулардын жооптору диктофонго же башка жазуучу каражаттарга жазылат).

Математика боюнча эки тур тең жазуу түрүндө жүргүзүлөт.

2.6. II, III жана IV этаптарды өткөрүү үчүн аныкталган жалпы билим берүүчү уюмдарда теориялык жана практикалык турларды өткөрүү үчүн өзүнчө жайлар (кабинеттер, лабораториялар) берилет.

2.7. Олимпиаданын ар бир этабын өткөрүү күнү, убактысы жана жери тиешелүү билим берүүнү башкаруу органынын буйругу менен аныкталат жана жалпы билим берүүчү уюмдарга Олимпиада башталганга чейин 30 күндөн ашык мезгил берилет.

2.8. Бардык этаптада Олимпиада мамлекеттик жана расмий тилдерде жүргүзүлөт (англис тили - предметинен тышкары).

2.9. Окутуу кыргыз (орус) тилинде жүргүзүлгөн мектептердин (класстардын) окуучулары үчүн жана кыргыз (орус) тили экинчи тил болуп саналган мектептердин (класстардын) окуучулары үчүн кыргыз тили жана адабияты жана орус тили жана адабияты предметтери боюнча Олимпиада өзүнчө өткөрүлөт.

2.10. Математика, физика, химия, биология жана англис тили боюнча Олимпиаданын жыйынтыктары базалык билим боюнча предметтерди окуткан мектеп окуучулары жана айрым предметтерди тереңдетип окуткан мектептер үчүн өзүнчө өткөрүлөт. Айрым предметтерди базалык жана тереңдетип окутуу боюнча окуучуларды командаларга бөлүү мектептик, райондук, шаардык жана областтык билим берүү уюмдарынын өтүмдөрүнө ылайык жүргүзүлөт.

Төрөттөгөн деп айрым предметти базалык денгээлден тышкары өздөштүрүү саналат. Олимпиаданын предметтери тарабынан окутуу предметин базалык жана тереңдетип өздөштүргөн командалар өзүнчө

мектепте тереңдетип өздөштүрүү жок болгон башка предметтер боюнча окуучулар предметти базалык командаларда киргизилет. Бир эле мектепте бир эле предмет боюнча ар кандай окуучулар предметти командаларда киргизүүгө жол берилбейт.

3.1. Тизме алып жүрүүчүлөрдүн өлкөсүндө болгон окуучулар жана ал документтерди тапшырган учурда 6 айдын ичинде убакыт ал өлкөдө жашап келген окуучулар Олимпиадага англис тили боюнча предметтерди окутуу программасы боюнча (мектептин статусуна карабастан) киргизилет.

3.2. Жалпы билим берүүчү предметтер боюнча Олимпиада окутуу классына карабастан, толук орто мектептин программасы боюнча өткөрүлөт.

3.3. Олимпиаданын ар бир этабынын катышуучуларынын жеке натыйжалары алар алган баллдын азаюусу менен катар катышуучулардын ранжирленген тизмесин көрсөткөн натыйжалардын рейтингдик тизмесин (мындан ары – рейтинг) киргизилет. Бирдей балл алган катышуучулар алфавиттик тартипте ранжирленет.

3.4. Олимпиадага катышуу үчүн акы алууга жол берилбейт.

3.5. Олимпиаданы өткөрүү учурунда ар бир катышуучуга ар бир предмет боюнча өзүнчө жабдылган жумушчу керек. Бардык жумушчу орундар катышуучуларга бирдей шарттарды камсыздап, Олимпиада учурунда санитардык-техникалык эрежелерге жана нормаларга ылайык келиши зарыл.

3.6. Олимпиаданын I-II этаптарын өткөрүүчү жерде уюштуруу комитеттеринин, калыстар тобунун өкүлдөрү, аларга көз карандысыз байкоочулар катышышы керек.

3.7. Олимпиаданын III-IV этаптары өтүүчү жерде уюштуруу комитеттеринин, Көз карандысыз уюмдун, калыстар тобунун өкүлдөрү, ошондой эле Министрлик тарабынан байкоочу катары аккредитацияланган көз карандысыз байкоочу болушу керек.

3. Олимпиаданын катышуучулары

3.1. Олимпиадага төмөнкү адамдар катыша алат:

- I этап - классына жана менчиктик формасына карабастан, жалпы билим берүүчү уюмдарынын бардык катышуучулары;

- II этап – рейтинг боюнча I этапта 1, 2, 3-орундарды ээлеген окуучулар;

- III этап - II этапта 1, 2-орундарды ээлеген окуучулар;

- IV этап – Республикалык олимпиаданын III этабында рейтинг боюнча 1, 2-орунга ээ болгон окуучулар.

3.2. Республикага баш ийген жалпы билим берүүчү уюмдардын, жеке жана жеке-мамлекеттик жалпы билим берүүчү уюмдардын окуучулары Олимпиаданын II этабына жайгашкан жери боюнча тиешелүү билим берүүчү уюмдарга берилген өтүмөнүн негизинде катышат. Олимпиаданын кийинки этаптарына алар жалпы негизде катышат.

3.3. Олимпиаданын I этабы аяктагандан кийин жана жыйынтыктар чыгарылган соң беш күндүк мөөнөттө өлкөдө билим берүү бөлүмдөрүнүн, областтык усулдук билим берүү борборлорунун/институттарынын катчылары төмөнкү документтерди Республикалык уюштуруу комитетине беришет:

- окутуу тили жана тереңдетилген же базалык окуу предмети (англис тили, математика, физика, химия, биология) көрсөтүлгөн мурунку этаптагы жеңүүчүлөрдүн тизмесин камтыган Олимпиаданын II (III, IV) этабына катышуу үчүн өтүмө;

- окуган жеринен берилген жалпы билим берүүчү уюмдун администрациясы тарабынан күбөлөндүрүлгөн документ (катышуучунун сүрөтү менен);

- тизме алып жүрүүчүлөрдүн өлкөсүндө болгон жана ал жерде 6 айдан аз жашаган окуучулардын тастыктоочу документтеринин көчүрмөсү;

- катышуучунун инсандыгын күбөлөндүрүүчү документтердин көчүрмөсү.

3.4. 16 жашка жеткен окуучулардын жанында паспорттун түп нускасы болушу керек.

3.5. 16 жашка чыга элек окуучулардын жанында туулгандыгы тууралуу күбөлүктүн түп нускасы болушу керек (тиешелүү документтерди тапшырбаса, окуучуларга Олимпиадага катышууга жол берилбейт).

3.6. Катышуу үчүн берилген өтүмдөр тиешелүү уюштуруу комитетине жиберилет.

3.7. I этаптан тышкары бардык этаптарда окуучулар Олимпиадага 3.3 пунктунда көрсөтүлгөн документтерди берүүчү негизинде катыша алат.

3.8. Райондон/шаардан мектеп окуучуларынын командасын 8-10 окуучуга 1 коштоп жүрүүчү эсебинде билим берүү башкаруунун тиешелүү органы тарабынан дайындалган жетекчи коштоп жүрөт. Жетекчинин милдетине Олимпиадага катышуу учурунда катышуучулардын өмүрүн жана ден соолугун сактоону камсыз кылуу кирет.

Талаш-тартыш кырдаалдар пайда болгон учурда командалардын жетекчилери Олимпиаданын мурунку этаптарынын жыйынтыгы менен протоколдордун көчүрмөлөрүн жана төмөнкү отчетторду уюштуруу комитетине берүүгө милдеттүү:

- жалпы билим берүү уюмунун директорунун отчеттун – мектептик олимпиада аяктагандан кийин 3 күндүн ичинде;

- II этаптын уюштуруу комитеттеринин отчеттун – облустук/шаардык олимпиада аяктагандан кийин 3 күндүн ичинде;

Олимпиада уюштуруу комитеттеринин отчетун – облустук олимпиада аяктагандан кийин 3 күндүн ичинде. Олимпиадага кирип, бирок олимпиадага келбей калган, ошондой эле документи жок келген, 30 мүнөттөн аз убакытта ишин тапшырбай кеткен, сынактан четтетилген ж.б.у.с. окуучулардын ордуна башка адамдардын ордуна киргизилет.

Олимпиаданын жүрүшүндө катышуучулар:

Жобону жана олимпиаданын мектептик, райондук/шаардык, облустук жана республикалык уюштуруу комитеттери жана усулдук комиссиялары тарабынан бекитилген талаптарды сактоого

Олимпиадага, суроо бергенге болбойт (биринчи 30 мүнөттө гана берилүүчү уюштуруу боюнча суроолордон

Катышуучулар, предметтери менен алмашууга, ордунан уруксаатсыз турууга, ушул Жобо боюнча тыюу салынган буюмдарды (колдонбогон учурда да) жанында алып жүрүүгө: уюлдук телефон, фотоаппаратт, наушниктер, электрондук буюмдар, маалымдама китептер, окуу китептер, ар кандай жазуу куралдары, шпаргалка жана ушул сыяктуу катышуучуларды башкалар менен тең эмес абалга алып жүрүүчү буюмдарды;

Жазуу иштеринде аты-жөнү, кол тамгасы, мектептин номери же аталышы, белгилер, чиймелер сыяктуу буюмдарды жасабашы керек;

Олимпиаданын жүрүшүндө катышуучулар бөлмөдөн администратордун же кезекчинин коштоосунда гана катталат. Мында катышуучу өз ишин администраторго өткөрүп берет, бул жөнүндө атайын протоколго кол коюлуп, бөлмөдөн чыгуу жана кайра кайтуу убактысы көрсөтүлөт.

3.9. Тапшырманы аткарып жатканда катышуучулар жоопторун черновикке жазышса болот, андан кийин катталган ишке жазып алышат. Негизги жазуу көк түстөгү шариктүү калем менен гана жүргүзүлөт. Тапшырмаларды каттоодо бүткөндөн кийин катышуучулар черновикти да тапшырыш керек. Бирок негизги ишке гана баа берилет.

3.10. Тур аяктагандан кийин катышуучулар аткарылган тапшырмаларды администраторго беришет, ал аларды каттоодо протокол менен бирге коддочуга өткөрүп берет.

3.11. Катышуучунун ар бир иш барагын коддоо (иштеги барактардын санын көрсөтүү менен) олимпиаданын администратору аяктагандан кийин атайын бөлүнгөн бөлмөдө коддоочулар тарабынан жүргүзүлөт. Ар бир турда катышуучунун иши жаңы код менен коддолуп, ошого жараша башка кодго ээ болот.

3.12. Эгерде коддоочу катышуучу тыюу салынган жазууларды, эскертүүлөрдү ж.б. жазган болсо, аны администратор уюштуруу комитетинин төрагасына өткөрүп берет. Төрага жаныдан түзүлгөн калыстар тобу тарабынан катталган ишке баа берүү же катышуучуну дисквалификациялоо жөнүндө чечим кабыл алууга укуктуу, бул жөнүндө протоколго жазуу киргизилет.

3.13. 30 мүнөттөн ашык эмес кечигип калган катышуучулар Олимпиаданын туруна киргизилип, тапшырмаларды аткаруу үчүн калган убакыттын ичинде иштей алышат. 30 мүнөттөн ашык кечигип калгандар олимпиадалык турга катыша албайт. Кечигип калган катышуучуларга кошумча убакыт бөлүнбөйт.

3.14. Катышуучулар Олимпиада башталганга чейин ишти аткарууга коюлган талаптар, жүрүм-турум талаптары менен таанышышы керек.

3.15. Катышуучу тарабынан ушул Жобону жана/же Олимпиаданын тиешелүү этабынын бекитилген талаптарын жана талаптарын бузган учурда администратор бузуунун мазмуну жөнүндө уюштуруу комитетине билдирет, ал протоколго жазуу киргизет.

3.16. Олимпиаданын уюштуруу комитети катышуучуну дисквалификациялоонун себептерин көрсөтүү менен администратор, дисквалификацияланган катышуучуга аны менен тааныштырып, дисквалификациялайт.

3.17. Дисквалификацияланган катышуучу быйылкы жылдын Олимпиадасына катышуу укугунан ажыратылат.

4. Олимпиаданын жумушчу органдары

4.1. Олимпиаданын II, III жана IV этаптарында уюштуруу комитети, калыстар тобу жана Көз карандысыз уюм Олимпиаданын жумушчу органдары болуп саналат.

4.2. Республикалык уюштуруу комитетинин курамы учурдагы окуу жылынын 10-ноябрынан кийинки бөлүмүнөн, Министрликтин буйругу менен бекитилет.

4.3. Предметтер боюнча калыстар тобунун, III жана IV этаптардын апелляциялык комиссияларынын курамы Министрликтин буйругу менен жыл сайын Олимпиада башталганга чейин 3 күн мурда бекитилет.

4.4. Уюштуруу комитетинин, Көз карандысыз уюмдардын жана Олимпиаданын бардык этаптарынын калыстар тобунун ишинин негизги принциптери болуп компетенттүүлүк, объективдүүлүк, ачыктык, айкындуулук, этиканын ченемдерин сактоо саналат.

4.5. Уюштуруу комитеттеринин, апелляциялык комиссиялардын өкүлдөрү, калыстар тобунун мүчөлөрү, Көз карандысыз уюмдардын өкүлдөрү тапшырмалардын купуялуулугун сактабагандыгы жана Олимпиаданы өткөрүүнүн принциптерине карама-каршы келүүчү башка эреже бузууларга жол бергендиги үчүн ээлеген кызмат ордунан башталууга чейин жеке жоопкерчиликке тартылат.

5. Уюштуруу комитети

5.1. Олимпиаданын I, II, III жана IV этаптарын уюштуруу үчүн уюштуруу комитеттери түзүлөт. Олимпиаданын уюштуруу комитеттеринин курамына Министрликтин, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, билим